

BOSNA I HERCEGOVINA
БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
BOSNIA AND HERZEGOVINA

URED ZA REVIZIJU FINANSIJSKOG POSLOVANJA INSTITUCIJA BiH
URED ZA REVIZIJU FINANSIJSKOG POSLOVANJA INSTITUCIJA BiH
КАНЦЕЛАРИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ ФИНАНСИЈСКОГ ПОСЛОВАЊА ИНСТИТУЦИЈА БиХ
AUDIT OFFICE OF THE INSTITUTIONS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Musala 9, 71 000 Sarajevo, Tel/Fax: ++ 387 (0) 33 26 47 40, www.revizija.gov.ba, e-mail: saibih@bih.net.ba

Broj:

IZVJEŠĆE O REVIZIJI

**INSTITUTA ZA STANDARDE, MJERITELJSTVO
I INTELKTUALNO VLASNIŠTVO BiH
ZA 2003. GODINU**

Sarajevo, lipnja 2004. godine

KAZALO

1.	MIŠLJENJE REVIZORA	3
2.	NALAZI REVIZIJE I PREPORUKE	5
2.1.	Sustav internih kontrola	5
2.1.1.	Upravljanje i rukovođenje	5
2.1.2.	Pravila i procedure za troškove	6
2.1.3.	Funkcionalnost i organizacija	6
2.1.4.	Transformacija Instituta	7
2.1.5.	Informacijski sustav	8
2.2.	Planiranje i izvršenje proračuna	10
2.2.1.	Tabelarni pregled izvršenja proračuna	11
2.3.	Financijsko računovodstveno poslovanje	12
2.3.1.	Prihodi-Račun prihoda i rashoda	12
2.3.2.	Tekući izdaci	13
2.3.3.	Novčana sredstva	14
2.3.4.	Neraspoređeni višak prihoda	15
2.3.5.	Računovodstvo	15
2.3.6.	Popis sredstava i izvora sredstava	16
2.4.	Programi za posebne namjene	16
3.	OSVRT NA PREPORUKE REVIZIJE ZA 2002. GODINU	18
4.	KORESPONDENCIJA	18
5.	SAŽETAK	19

I. MIŠLJENJE REVIZORA

- I.1. Ured za reviziju finansijskog poslovanja institucija Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ured za reviziju) izvršio je reviziju finansijskih izvješća i finansijskog poslovanja Instituta za standarde, mjeriteljstvo i intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institut) za 2003. godinu.

Temeljem odredbi Zakona o reviziji finansijskog poslovanja institucija Bosne i Hercegovine ('Službeni glasnik BiH', br.17/99), revizija je izvršena u dva navrata: od 29.12. do 31.12.2003. godine - prethodna revizija i od 29.03. do 03.04.2004. godine - završna revizija.

U ovlasti je Ureda za reviziju, sukladno općeprihvaćenim revizijskim standardima (standardi Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija – INTOSAI, objavljenim u 'Službenom glasniku BiH', br. 05/01, izvršiti reviziju finansijskih izvješća, s ciljem procjenjivanja - jesu li oni predstavljeni na fer i istinit način.

Odgovornost za finansijska izvješća snosi rukovodstvo Instituta, a odgovornost Ureda za reviziju svodi se na izražavanje mišljenja o tim izvješćima, a na temelju provedene revizije.

Sukladno članku 13. stavak 4. Zakona o reviziji, pri izvješćivanju o javnim računima naša je obveza izvijestiti:

- jesu li računi sastavljeni sukladno važećoj zakonskoj regulativi;
- odražavaju li godišnja izvješća točan i istinit prikaz poslovanja tijekom godine i stanja na kraju godine;
- o ekonomičnosti, učinkovitosti i efektivnosti kojom su institucije koristile javna sredstva u vršenju svojih funkcija.

- I.2. Revizija je planirana i izvedena s ciljem postizanja razumnog temelja za procjenu prikazuju li finansijska izvješća stanja fer i istinito. Stoga je revizija ispitala uzorke značajnih transakcija i odluka menadžmenta Instituta. Revizijom je obuhvaćena primjena zakona i podzakonskih akata, organizacija, te finansijsko-računovodstveno poslovanje Instituta. Smatramo da revizija koju smo izvršili pruža razuman temelj za davanje našeg mišljenja.

Za finansijsko poslovanje i revidirane finansijska izvješća Instituta za 2003 godinu izražavamo mišljenje sa rezervom iz niže navedenih razloga:

- Sustav internih kontrola nije na zadovoljavajućoj razini, tj. menadžment nije imenovan sukladno Zakonu o osnivanju Instituta kojim su definirane određene obveze direktora, a koje imaju bitnog utjecaja na organiziranje, učinkovitost i ekonomičnost poslovanja.
- Institut nije donio potrebna pravila i kriterije kojima se reguliraju evidentiranje i kontrola najznačajnijih troškova, u cilju postizanja veće učinkovitosti i ekonomičnosti u trošenju javnog novca.
- Institut, vezano za IT sustav, koristi nelicencirane softvere na svojim računarima i nije donio pisane procedure za čuvanje i zaštitu podataka.
- Prihodi od pružanja usluga iz vlastite djelatnosti se ne prikupljaju i ne evidentiraju sukladno računovodstvenim pravilima.
- Institut, u svim slučajevima, nije trošio javni novac transparentno i sukladno propisima koji definiraju područje javnih nabavki i usluga.
- Institut nije izvršio povrat viška prihoda iz ranijih godina, na Jedinštveni račun Ministarstvo financija i trezora, i isti nije isknjižio iz svojih evidencija.
- Institut nije evidentirao svoj devizni račun kod poslovne banke u poslovnim knjigama, i na način kako to nalažu računovodstveni standardi.

2. NALAZI REVIZIJE I PREPORUKE

2.1. Sustav internih kontrola

Revizija je uočila određene nepravilnosti u sustavu internih kontrola u dijelu koji se odnosi na: neriješeno pitanje rukovodstva, funkcioniranje i dalje na temelju Pravilnika o privremenoj unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, sveobuhvatnost prikupljanja i evidentiranja pojedinih prihoda od usluga vlastite djelatnosti, donošenje i poštivanje određenih pravila i procedura kojima se regulira trošenje javnog novca. Kako je sustav internih kontrola, koje propisuje i uspostavlja menadžment, skup postupaka i mjera koje osiguravaju točnost i pravilnost evidentiranja financijskih transakcija, njihovu punu usklađenost sa zakonima i podzakonskim aktima, nepostojanje učinkovitog sustava internih kontrola ili njegova nedovoljna izgrađenost, mogu značajno utjecati na upravljanje, evidentiranje i kontrolu trošenja javnog novca namijenjenog za točno određene svrhe.

2.1.1. Upravljanje i rukovođenje

Ured za reviziju je utvrdio da je jedan od najvažnijih problema u poslovanju Instituta, i dalje, neefikasan sustav upravljanja i rukovođenja, tj. da institucijom rukovodi v.d. direktor. Iako smo o ovom problemu detaljnije pisali i na isti upozorili u našem Izvješću revizije za 2002. godinu, problem nije riješen (rukovodstvo nije imenovano). Želimo ponovo naglasiti da ovakav nedefiniran status menadžmenta u Institutu ima značajne negativne efekte na poslovanje i financijska izvješća Instituta. Dalje, postavlja se pitanje legalnosti donesenih odluka i rada Instituta nakon isteka mandata v.d. direktora (12.03.2001. godine). Obzirom da je Institut jedna od tri institucije BiH koja ostvaruje vlastite prihode za proračun države (cca 2.116.000 KM godišnje), po mišljenju revizora, nedopustivo je da, tijekom razdoblja dužeg od četiri godine, nije riješen problem statusa menadžmenta.

Ured za reviziju predlaže Institutu da, obzirom da je imenovanje menadžmenta izvan njegove ovlasti, sačini detaljnu analizu negativnih efekata, koji su proistekli kao posljedica ovakvog stanja u rukovodstvu Instituta, i dostavi je mjerodavnim institucijama (Vijeću ministara BiH, Predsjedništvu BiH).

Ured za reviziju predlaže da se, bez odlaganja, sukladno zakonskim propisima, a u cilju učinkovitog i zakonitog poslovanja, riješi navedeni problem oko menadžmenta Instituta.

2.1.2. Pravila i procedure za troškove

Revizijom je utvrđeno da Institut, i dalje, nema utvrđena pisana interna pravila kojima se detaljno i precizno reguliraju značajniji troškovi kao što su autorski honorari, izdaci javnog informiranja i sl. Institut je, umjesto internih pravila za pojedine vrste troškova, donio odluke kojima definira visinu određenog troška. Ovo se odnosi na troškove kao što su npr. troškovi reprezentacije, izdaci za upotrebu fiksnih i mobilnih telefona, nabavke kancelarijskog materijala, izdaci za gorivo i izdaci za popravak održavanje vozila. Nedostatak preciznih pravila i kriterija može utjecati na učinkovitost i ekonomičnost trošenja javnog novca namijenjenog za točno određene svrhe.

Ured za reviziju preporuča Institutu da, kao računovodstvene politike, donese interna pravila kojima se jasno i precizno definiraju kriteriji i procedure nastanka, evidentiranja i kontrole pojedinih troškova. Za razliku od pojedinih odluka, kojima se, uglavnom, regulira visina troška, računovodstvene politike pomažu u postizanju veće ekonomičnosti, učinkovitosti i kontrole trošenja javnog novca i poslovanja uopće. Navedena pravila potrebno je donijeti do donošenja istih od strane Ministarstva financija i trezora BiH.

2.1.3. Funkcionalnost i organizacija

Institut, u svome radu, i dalje primjenjuje Pravilnik o privremenoj unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, iako su, od njegovog donošenja, prošle pune tri godine (donesen u martu 2001. godine), što ima za posljedicu da i sva, kasnije donesena interna akta imaju privremeni karakter. Zakonom o osnivanju Instituta, v.d. direktoru su propisana određena ograničenja koja se odnose na prijem kadrova i donošenje izmjene u sistematizaciji radnih mjesta. Institut je, do kraja 2003. godine, trebao izvršiti pripreme za ukidanje, odnosno transformaciju u tri, potpuno odvojena instituta. Imajući u vidu gore navedeno, ovakvo funkcioniranje, na temelju privremenih akata je, po mišljenju revizora, nedopustivo i direktno se odražava na zakonitost i učinkovitost u poslovanju Instituta.

Ured za reviziju, ponovo, preporuča da se, u cilju učinkovitog i zakonitog poslovanja, hitno donese i usvoji konačan Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kako se kod novih instituta, koji se formiraju transformacijom postojećeg, ne bi ponovila ista situacija.

Revizija je, na temelju analitičkih postupaka, izjava uposlenih i rukovodstva Instituta, te drugih spoznaja, došla do saznanja da, sukladno Zakonu o osnivanju Instituta, nije uspostavljena funkcija Instituta na cijeloj teritoriji BiH. Naime, u praksi se dešava da Institut vrši određene usluge iz oblasti standardizacije, mjeriteljstva i intelektualnog vlasništva i to samo na jednom dijelu Federacije BiH, dok u Republici Srpskoj uopšte ne djeluje. Ovo je, naročito, imalo odraza na sveobuhvatnost prikupljanja prihoda, tj. prihodi nisu fakturirani i naplaćivani na cijeloj teritoriji BiH.

Revizija preporuča Institutu da preispita zakonitost izvršavanja poslovanja na samo jednom dijelu jednog entiteta i da poduzme mjere u cilju zakonitog poslovanja u ovoj oblasti.

2.1.4. Transformacija Instituta

Zakonom o osnivanju Instituta (članak 13.) definirano je da će Institut funkcionirati tri godine, od dana donošenja navedenog Zakona. Nakon isteka tog razdoblja osnova će se slijedeće samostalne institucije: Institut za standarde, Institut za mjeriteljstvo i Institut za intelektualno vlasništvo. Institut je sačinio nacрте zakona koji služe kao temelj za osnivanje samostalnih institucija, međutim, mjerodavne institucije, još uvijek, iste nisu usvojile. Vijeće ministara je donijelo odluku o transformaciji Instituta, s krajem marta 2004. godine, iako je Zakonom definirano da ista treba uslijediti s krajem decembra 2003. godine. Postupanje po ovako donesenoj odluci VM povlači niz problema vezano za ukidanje Instituta, tj. njegovu transformaciju u tri, potpuno odvojena instituta.

Ured za reviziju preporuča menadžmentu da, prije nego pristupi aktivnostima sukladno članku 13. navedenog Zakona, sačini detaljnu analizu i izvrši kvalitetnu pripremu za transformaciju Instituta. Ovdje, prije svega, mislimo na izvršenje detaljnog i sveobuhvatnog popisa materijalnih i ljudskih resursa (imovine sredstava, obveza i potraživanja, novčanih sredstava i dr.), te na obveznu izradu diobene bilance.

2.1.5. Informacijski sustav

U Institutu postoji više informacijskih podsustava koji se koriste za vršenje različitih poslova i koji su djelomično uvezani u jedinstven informacijski sustav.

Računari koji su međusobno povezani u lokalnu mrežu rade na različitim, Windows 95, Windows 98, Windows 2000 i Windows NT operativnim sustavima, što bi moglo predstavljati poteškoću u radu i održavanju mreže.

Revizijom je utvrđeno da Institut koristi nelicencirane softvere koji su instalirani na računarima nabavljenim u ranijem razdoblju, iz kog razloga skrećemo pozornost rukovodstvu, da se - koristeći nelicenciran softver - izlaže rizicima pravnih posljedica zaštite autorskih prava i nepredviđenih troškova održavanja nelicenciranih softverskih paketa.

Pored aplikativnih softvera za uredsko poslovanje, u institutu se koriste i baze podataka o registru: žigova, patenata, industrijskog dizajna, licenci i internih kontrola.

Administrativna i organizacijska kontrola

Rukovodstvo Instituta je, u suradnji sa vanjskom firmom koja se bavi informatičkom podrškom, kreiralo nacrt IT strategije. Ova IT strategija trebala bi poslužiti kao temelj za daljnju informatizaciju Instituta.

Po sistematizaciji, u Institutu nije predviđeno mjesto informatičara koji bi se brinuo o informacijskom sustavu svih sektora u Institutu, tako da poslove održavanja i upravljanja informacijskim sustavom sektora za intelektualno vlasništvo vrši osoba koja je za to zadužena, dok za ostale sektore te poslove vrši firma angažirana po ugovoru o dijelu.

Ured za reviziju predlaže Institutu da donese jasna zaduženja za upravljanje i razvoj cjelokupnog informacijskog sustava, kao i pisane standarde i procedure o korištenju informacijskog sustava, a radi kvalitetnije administrativne i organizacijske kontrole.

Također, rukovodstvo bi trebalo naložiti da se, radi lakšeg i učinkovitijeg upravljanja informacijskim resursima, izvrši međusobna integracija informacijskih podsustava u jedan, jedinstven sustav.

Zaštita podataka i rezervne kopije

Revizijom je utvrđeno da u Ugovoru o održavanju informacijskog sustava, s firmom 'Alem sistem d.o.o.' (Ugovor br. 09-003-03/AS-FO, od 01.10.2003. godine), kao ni prethodnih godina, nisu definirani parametri koji se odnose na sigurnost, tajnost i vjerodostojnost podataka kojima, u redovnom postupku održavanja informacijskog sustava, navedena firma ima pristup.

Ured za reviziju predlaže rukovodstvu Instituta da ubuduće, pri sklapanju sličnih ugovora, pokloni više pozornosti sigurnosti podataka sa kojima radi. Također, preporučamo da, uključivanjem nedostajućih parametara, Institut riješi pitanje manjkavosti spomenutog ugovora.

U Institutu nisu doneseni interni standardi o zaštiti i čuvanju fajlova, kao ni pravila o pravljenju backup-a (rezervne kopije). Utvrđeno je, također, da nije sačinjen ni pravilnik o klasifikaciji i pristupu pojedinim podacima, a da se rezervne kopije podataka prave redovno i na organiziran način samo u jednom od sektora, što nije slučaj i u ostalim sektorima uvezanim u istu lokalnu mrežu, i u kojima se ne vrši organizirana izrada rezervnih kopija. Nadalje, utvrđeno je da se backup trake odlažu i čuvaju u istoj sobi u kojoj je instaliran server, te da nije riješeno pitanje adekvatne zaštite od požara, poplave i namjerno izazvanih kvarova.

Potrebno je donijeti interna pravila o čuvanju i zaštiti podataka, kao i pravljenju rezervnih kopija, te voditi računa da se rezervne kopije rade na centraliziran način, na razini cijele institucije, te da se iste odlažu i čuvaju na sigurnom mjestu.

Sigurnost informacijskog sustava

Prilikom povezivanja lokalne mreže na Internet, na firewall-u nisu definirane sve neophodne sigurnosne postavke. Obzirom da Institut nema adekvatne licence za antivirusne programe, sigurnost informacijskog sustava može biti dovedena u pitanje.

Pristup Internetu neophodno je uspostaviti na način da se zadovolje svi sigurnosni zahtjevi u vezi sa pristupom i antivirusnom zaštitom, kako bi se, u budućem korištenju sustava, preduprijedila pojava većih problema.

Aplikativne kontrole

Revizijom je utvrđeno da se u prethodnom razdoblju, prilikom kreiranja baza podataka nije vodilo računa o izvornom kodu aplikacije. Zbog nepostojanja izvornog koda jedne od aplikacija nije moguće izvršiti njenu modifikaciju i pravljenje rezervnih kopija podataka pohranjenih u bazi na centralnom serveru.

Institutu se preporuča da, kod kreiranja budućih aplikacija, osigura izvorni kod, kako bi bilo moguće vršiti određene modifikacije i prilagodbe aplikacije novim potrebama.

2.2. Planiranje i izvršenje proračuna Instituta

Prema Zakonu o osnivanju Instituta postoji mogućnost dvojnog financiranja i to: sredstvima iz proračuna i sredstvima iz vlastite djelatnosti. Međutim, prema Zakonu o izvršenju proračuna za 2003. godinu sva sredstva koja Institut ostvaruje po temelju pružanja usluga iz vlastite djelatnosti imaju karakter proračunskih sredstava. Proračun za 2003. godinu je odobren u iznosu od 2.600.000 KM. Rebalansom proračuna je odobren isti iznos, s tim što je dio sredstava ukupnog proračuna, u iznosu od 399.000,00 KM, restrukturiranjem prebačen na stavku 'projekti za posebne namjene'.

Osim navedenog, Institut je imao i restrukturiranje proračuna po pojedinim vrstama troškova u okviru tekućih izdataka.

Za isto razdoblje, Institut je ostvario ukupne rashode u iznosu od 2.034.866,00 KM. U strukturi rashoda, najveće i najznačajnije stavke predstavljaju troškovi unajmljivanja imovine i opreme, u iznosu od 176.287,00 KM, izdaci za putne troškove, u iznosu od 76.578,00 KM, te izdaci za tekuće održavanje, u iznosu od 58.520,00 KM. Ugovorene usluge su ostvarene u iznosu od 214.991,00 KM, od čega se najveći dio, u iznosu od 100.089,25 KM, odnosi na ugovore za autorske honorare (eksperti za standarde i mjeriteljstvo).

Analizom planiranih sredstava ustanovili smo da plan nije urađen jasno i detaljno i na temelju svih raspoloživih parametara (npr. planiranje prihoda od pružanja vlastitih usluga, stvarnog broja uposlenih i jasno definiranih ciljeva i zadataka). Također, utvrdili smo da Institut nije precizno i pregledno planirao sredstva za projekte. Naime, proračunom su planirana i odobrena samo sredstva za projekt BAKE, u iznosu od 28.000,00 KM, koji nije realiziran preko Instituta, a rebalansom sredstava planiran je iznos od 399.000,00 KM, za projekt pod nazivom 'Analiza mogućnosti kalibracionih laboratorija u BiH' koji, također, nije realiziran.

Ovakav način planiranja nije zadovoljavajući i ne obuhvata sve potrebne podloge i parametre za praćenje izvršenja. Neadekvatno planiranje ukupnog proračuna ima za posljedicu poteškoće u ostvarivanju planiranih ciljeva i zadataka.

2.2.1. TABELARNI PREGLED IZVRŠENJA PRORAČUNA U 2003. GODINI

Red br.	Vrsta rashoda	Proračun za 2003.	Rebalans Proračuna za 2003.	Promjena strukture	Ukupno odobreno	Ostvareno	Razlika	Index
	I	2	3	4	5 (3+4)	6	7 (5-6)	8 (6/5)
I	Tekući izdaci	2.572.000	2.151.000	0	2.151.000	1.984.953	166.047	92,28
1.	Plate uposlenih	1.479.000	1.130.000	-25.000	1.105.000	1.093.403	11.597	98,95
2.	Naknade troškova uposlenih	287.320	280.000	-25.000	255.000	235.021	19.979	92,17
3.	Putni troškovi	182.000	80.000	25.000	105.000	76.578	28.422	72,93
4.	Izdaci za energiju	32.400	45.000	0	45.000	32.187	12.813	71,53
5.	Izdaci za komunalne usluge	43.400	65.000	0	65.000	57.197	7.803	88,00
6.	Nabavka materijala	30.600	50.000	0	50.000	34.983	15.017	69,97
7.	Izdaci za usl. prijevoza i goriva	8.100	9.000	0	9.000	5.786	3.214	64,29
8.	Unajmljivanje imovine i opreme	170.206	220.000	-40.000	180.000	176.287	3.713	97,94
9.	Izdaci za tekuće održavanje	61.974	80.000	0	80.000	58.520	21.480	73,15
10.	Izdaci za osiguranje	5.000	20.000	-18.000	2.000	0	2.000	0,00
11.	Ugovorene usluge	272.000	172.000	83.000	255.000	214.991	40.009	84,31
II	Tekući grantovi	0	0	0	0	0	0	0
III	Kapitalni izdaci	0	50.000	0	50.000	49.913	87	99,83
1.	Nabavka opreme	0	50.000	0	50.000	49.913	87	99,83
IV	Programi posebne namjene	28.000	399.000	0	399.000	0	399.000	0
1.	Komisija za elektrotehniku	28.000	0	0	0	0	0	0
2.	Projekti mjeriteljskog sistema BiH	0	399.000	0	399.000	0	399.000	0
V	SVE UKUPNO	2.600.000	2.600.000	0	2.600.000	2.034.866	565.134	78,26

Ured za reviziju preporuča Institutu da analizira sve slabosti u dosadašnjem planiranju proračuna, te da planiranju i izvršenju proračuna, ubuduće, posveti više pozornosti, uzimajući u obzir sve relevantne parametre, prezentaciju i argumentaciju planiranih aktivnosti po sektorima, kao polaznih elemenata procesa planiranja, kako izvršenje definiranih ciljeva i zadataka Instituta ne bi došlo u pitanje. Obvezno, treba uspostaviti vezu između odobrenog proračuna i plana i programa aktivnosti koje se trebaju realizirati u planiranoj godini.

2.3. Financijsko računovodstveno poslovanje

Revizija je izvršila ispitivanje finansijskih izvješća Instituta sa posebnim težištem na: prihode od pružanja usluga iz vlastite djelatnosti, tekuće izdatke, kapitalne izdatke, novčana sredstva, inventuru i programe posebnih namjena i pribavila dovoljno dokaza za njihovu ocjenu.

2.3.1. Prihodi – Račun prihoda i rashoda

Ukupno ostvareni prihodi od pružanja usluga iz vlastite djelatnosti u 2003. godini iznosili su **2.116.083,40 KM**. Revizijom su uočene određene slabosti kod praćenja i evidentiranja prihoda u poslovnim knjigama Instituta. Ovo se odnosi na sljedeće:

- Ne postoji pisani napatuk o prikupljanju, evidentiranju i praćenju prihoda;
- Prihodi nisu razvrstani po vrsti prihoda, već su svi prihodi evidentirani u glavnoj knjizi, na jednom analitičkom kontu. Iako su u poslovnim knjigama Instituta prikazani na klasi sedam, kao vlastiti prihodi, ovi prihodi nisu prikazani u finansijskim izvješćima Instituta.
- U glavnoj knjizi Instituta se ne evidentiraju sva potraživanja po temelju ispostavljenih računa, a za neke vrste prihoda (temeljem učlanjenja u WIPO, stjecanja i održavanja prava industrijskog vlasništva) ne vrši se ni fakturiranje niti evidentiranje takvih potraživanja ;
- U pomoćnim knjigama Instituta ne postoji evidencija potraživanja i naplate tih potraživanja po kupcima.
- Pomoćne poslovne knjige nisu usuglašene sa glavnom knjigom i finansijskim izvješćima (nedostaju detaljne instrukcije Ministarstva financija i trezora BiH).

Ovakav način evidentiranja i praćenja prihoda nije zadovoljavajući i može imati značajnog utjecaja na sveobuhvatnost prihoda, na način da neko od potraživanja neće biti evidentirano i naplaćeno.

Također, ovakav način prikupljanja i praćenja prihoda nije sukladan računovodstvenim pravilima i načelima.

Ured za reviziju preporuča da se, u suradnji sa Ministarstvom financija i trezora BiH, iznađe mogućnost da se, po automatizmu, potraživanja iz pomoćne knjige evidentiraju u glavnoj knjizi Trezora. Također, predlažemo da se definiraju detaljni napuci o praćenju, evidentiranju i usuglašavanju prihoda koje Institut ostvaruje vršenjem usluga, a koji, sukladno Zakonu o izvršenju proračuna, predstavljaju prihode proračuna.

Ured za reviziju, dalje, preporuča da Institut ustanovi procedure kojima se dokazuju točnost i sveobuhvatnost svih prihoda od vlastite djelatnosti i njihovo iskazivanje, u poslovnim knjigama, sukladno računovodstvenim standardima i načelima.

2.3.2. Tekući izdaci

Tekući izdaci su ostvareni u ukupnom iznosu od 1.984.953,00 KM. Uočene su određene nepravilnosti u realizaciji i evidentiranju sredstava za tekuće izdatke, a što se odnosi na slijedeće:

- Kontrolom računa od dobavljača koji su odabrani temeljem tendera, koje je, sukladno Odluci Vijeća ministara, provodila komisija, utvrđeno je da cijene roba i usluga ne odgovaraju, u potpunosti, cijenama u ponudi.
- Troškovi, u pojedinim slučajevima, nisu knjiženi na odgovarajući analitički konto (tako su npr. porezi isplaćenih naknada knjiženi na konto naknade umjesto na konto poreza na naknade, troškovi za privremene i povremene poslove knjiženi su na konto naknada umjesto na konto ugovorenih usluga).
- Dokumentacija o troškovima goriva nije u potpunosti jasna i pregledna, u pojedinim slučajevima se nije moglo utvrditi za koje relacije i po kom putnom nalogu je trošeno gorivo;
- Obveze prema dobavljačima za zakup poslovnog prostora, u ukupnom iznosu od 176.287,20 KM, izmiruju se temeljem ugovora i aneksa ugovora koje je Institut sklopio u ranijem razdoblju. Institut nije obnovio izbor dobavljača ovih usluga u 2003. godini, putem javnog nadmetanja, niti je od mjerodavnih institucija dobio suglasnost koja bi se odnosila na produženje već sklopljenih ugovora, a što je trebao učiniti sukladno Odluci Vijeća ministara BiH o nabavci roba i usluga.

- Izdaci za autorske honorare ostvareni su u iznosu od 100.089,25 KM. Izbor eksperata je izvršen putem javnog konkursa, u razdoblju mart-maj 2003.godine, što je sukladno Odluci Vijeća ministara BiH o utvrđivanju procedura za nabavku roba, usluga i ustupanju radova za potrebe institucija BiH za 2002. godinu, ali ne i sa odlukom Vijeća ministara BiH, broj 45/03. Institut nije dobio preciznu instrukciju da li je dužan provoditi nove procedure za odabir eksperata, iako se u više navrata obraćao Ministarstvu financija i trezora BiH.
- U pojedinim slučajevima koeficijenti za plaće uposlenih (npr. stručni suradnik i pomoćnik direktora) nisu u potpunosti usklađeni sa Odlukom Vijeća ministara BiH o plaćama i naknadama uposlenih.

Navedene nepravilnosti imaju utjecaja na transparentno i racionalno trošenje javnog novca, kao i na objektivno i fer prikaz troškova u finansijskim izvješćima.

Institut je dužan sve nabavke roba i usluga vršiti sukladno propisima koji definiraju ovo područje. Također, obavezan je voditi računovodstvenu dokumentaciju ažurno i pregledno, a sve poslovne promjene evidentirati na odgovarajuća analitička konta, sukladno propisanim kontnim planom i računovodstvenim standardima, i u cilju zakonitog i transparentnog finansijskog izvješćivanja.

2.3.3. Novčana sredstva

Na stavci novčanih sredstava, u bilanci stanja prikazan je iznos od 308.690,00 KM. Navedeni iznos se ne slaže sa stvarnim stanjem sredstava, po izvodima poslovne banke, na dan 31.12.2003. godine, u iznosu od 388.145,80 CHF (cca. 512.000,00 KM) i 19.995,56 EUR (cca. 39.907,00 KM). Dalje je utvrđeno da je iznos od 308.690,00 KM (190.018,74 CHF i 26.894,21 EUR), koji se odnosi na početno stanje deviznog računa, po izvršenoj konverziji knjižen u poslovnim knjigama Instituta, dok sredstva u ukupnom iznosu od 551.907,00 KM, koja su u tijeku godine realizirana na devizni račun, nisu evidentirana u poslovnim knjigama Instituta. Ministarstvo financija i trezora BiH je, 08.03.2004. godine, preknjižilo-storniralo početno stanje na deviznom računu sa Instituta u GKT, naknadno, nakon što je Institut (04.03.2004 godine) predao svoja finansijska izvješća. Ministarstvo je, također naknadno, proknjižilo i finansijske transakcije na i sa navedenog računa koje su se desile u 2003. godini. Navedeno ima značajnog utjecaja na realno i objektivno prikazivanje sredstava u godišnjem finansijskom izvješću i ima utjecaja na pouzdanost finansijskih izvješća.

Institut je bio dužan, sukladno računovodstvenim standardima i propisima koji definiraju financijsko poslovanje, evidentirati devizni račun u svojim poslovnim knjigama. Preporučamo Institutu da od Ministarstva financija i trezora BiH traži jasne i precizne napatke o postupanju u upravljanju deviznim sredstvima. Obzirom da se radi o namjenskim sredstvima potrebno je sačiniti projekt sa precizno definiranim troškovima za koje će se koristiti namjenska sredstva.

2.3.4 Neraspoređeni višak prihoda

Na stavci neraspoređeni višak prihoda nad rashodima, u bilanci stanja evidentiran je iznos od 339.221,66 KM. Utvrđeno je da se navedeni iznos sastoji od neraspoređenog viška prihoda nad rashodima iz ranijih godina, u iznosu od 338.193,06 KM i više naplaćenih potraživanja - u ukupnom iznosu od 1.028,60 KM. Navedena sredstva su trebala biti isknjižena iz poslovnih knjiga Instituta i preknjižena tj. vraćena u Ministarstvo za financije i trezor BiH. Ovo ima značajnog utjecaja na objektivnost i točnost stanja iskazanih u financijskom izvješću.

Ured za reviziju preporuča da se, u cilju transparentnog i racionalnog poslovanja, te objektivnog iskazivanja godišnjeg financijskog izvješća, sagledaju okolnosti koje su utjecale na iskazivanje neraspoređenog viška prihoda iz ranijih godina i, zajedno sa Ministarstvom financija i trezora BiH, izvrši njegovo raspoređivanje. Potrebno je, također, provesti odgovarajuća knjiženja da se ovakva stanja konta iščiste iz poslovnih knjiga Instituta.

2.3.5. Računovodstvo

Uvidom u računovodstvenu dokumentaciju revizija je utvrdila da računovodstvo Instituta određene poslovne promjene nije evidentiralo u poslovnim knjigama na način kako je to propisano računovodstvenim standardima i načelima. Ističemo slijedeće primjere:

- Devizni račun u poslovnoj banci nije evidentiran u poslovnim knjigama, (vidjeti poglavlje - novčana sredstva).
- U računovodstvu se ne fakturiraju svi prihodi po vrsti prihoda i davaocu usluga, odnosno, pojedini prihodi se fakturiraju po sektorima npr. mjeriteljstvo. Ovo je značajno sa aspekta sveobuhvatnosti prihoda.

- Potraživanja od kupaca koja se ostvaruju na temelju pruženih usluga vlastite djelatnosti, se ne knjiže po kupcima (subanalitički), tako da ne postoje pojedinačne evidencije za svakog od kupaca. Potraživanja su knjižena u pomoćnoj knjizi i nisu prenesena u glavnu knjigu Instituta. Ovo utiče na točnost i objektivnost financijskih izvješća.
- U pojedinim slučajevima narudžbenice su sačinjene nakon primitka računa, što navodi na zaključak da se iste prave samo da bi se zadovoljila forma, a što povećava sumnju u opravdanost nastanka određenog troška;
- Ima slučajeva da se nalog za unos faktura u ISFU sačini tek nakon unesene fakture. Kada se faktura unese u ISFU podrazumijeva se da će biti plaćena, ukoliko za tu vrstu izdataka postoje raspoloživa proračunska sredstva, što predstavlja rizik za namjensku upotrebu sredstava.

Ured za reviziju preporuča menadžmentu da poduzme aktivnosti kojima će otkloniti navedene slabosti, te da osigura da se poslovne knjige vode na način kako je to propisano računovodstvenim pravilima.

2.3.6. Popis sredstava i izvora sredstava

Institut je izvršio popis sredstava i izvora sredstava, obveza i potraživanja i gotovine u blagajni (u daljem tekstu: popis), sačinio zapisnik i donio odgovarajuće odluke po popisu. Međutim, uvidom u dokumentaciju i analizom izvršenog popisa za 2003. godinu ustanovili smo da popis nije u potpunosti urađen sukladno zakonskim propisima koji reguliraju ovo područje (npr. nije sačinjen plan aktivnosti popisa, popisne liste nisu popunjene na propisan način).

Ured za reviziju preporuča da se, ubuduće, popisu sredstava i izvora sredstava posveti veća pozornost, naročito kod aktivnosti vezanih za pripremu popisa, a kako to nalažu Pravilnik o popisu i računovodstveni standardi.

2.4. Programi za posebne namjene

Proračunom za 2003. godinu, na stavci Programi za posebne namjene, odobrena su sredstva u iznosu od 28.000,00 KM za projekt 'Bosanskohercegovačka komisija za elektroniku – BAKE', a rebalansom proračuna odobrena su sredstva u iznosu od 399.000,00 KM za projekt 'Analiza mogućnosti kalibracionih laboratorija u BiH'. Niti jedan od ova dva projekata nije realiziran u 2003. godini.

Zbog neriješenog statusa u Institutu, u 2002. godini, 'BAKE' je svoje prihode iz ranijeg razdoblja isknjižio iz poslovnih knjiga Instituta. Naime, Upravni odbor BAKE-a je donio odluku o izdvajanju iz Instituta. Kao razlog, UO navodi činjenicu da, gašenjem žiro-računa Instituta, BAKE ne može vršiti naplatu svojih potraživanja. Smatramo da se BAKE ne može, samoinicijativno, na temelju odluke svog UO, isključiti iz Institucije koja ima karakter proračunskog korisnika.

Također, smatramo da je Vijeće ministara BiH trebalo donijeti odgovarajuću odluku i istu proslijediti Institutu kao mjerodavnoj instituciji i Ministarstvu financija i trezora BiH u čijoj je ovlasti upravljanje proračunom.

Ured za reviziju preporuča Institutu da zajedno sa Vijećem ministara BiH, sukladno zakonima koji definiraju ovo područje, hitno riješi problem oko statusa BAKE-a, u cilju racionalnog, efektivnog i učinkovitijeg poslovanja.

Za projekt pod nazivom 'Analiza mogućnosti kalibracionih laboratorija u BiH' odobrena su sredstva u iznosu od 399.000,00 KM. Sredstva su odobrena na temelju dopisa broj: IP-2817/03-03 TE od 14.04.2003. godine, za osiguranje sredstava za razvoj mjeriteljskog sustava.

Program se trebao financirati iz dijela sredstava ostvarenih pružanjem usluga sektora za mjeriteljstvo, što je sukladno članku 11. Zakona o osnivanju Instituta za standarde, mjeriteljstvo i intelektualno vlasništvo.

Iako su sredstva bila osigurana u rebalansu proračun, projekt nije realiziran, jer Institut nije sačinio elaborat na temelju kojeg bi mogao izvršiti povlačenje sredstava za realizaciju projekta.

Ured za reviziju preporuča Institutu da, ubuduće, planiranju i realizaciji projekata posveti više pozornosti i prethodno prikupi sve potrebne relevantne pokazatelje.

Također, potrebno je da sačini elaborat za realizaciju projekta, sa konstrukcijom financiranja projekta, detaljnim planom povlačenja sredstava i rokovima definiranih aktivnosti. Projekt mora biti odobren i realiziran sukladno propisima koji definiraju to područje.

3. OSVRT NA PREPORUKE REVIZIJE ZA 2002. GODINU

Ured za reviziju izvršio je reviziju poslovanja Instituta za 2002. godinu o čemu je sastavljeno Izvješće o reviziji. Osvrtom na preporuke revizije, iz navedenog Izvještaja, utvrđeno je da je Institut poduzeo određene aktivnosti na otklanjanju konstatiranih nedostataka, i to:

Realizirane preporuke:

- Institut je donio odluke za reguliranje pojedinih troškova.

Aktivnosti koje su u tijeku:

- Institut je, ponovo, pokrenuo inicijativu za imenovanje direktora i zamjenika;
- Institutu je u fazi implementacije IT sustava.

Preporuke koje nisu izvršene:

- Institut nije donio Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta;
- Institut nije izvršio povrat sredstava sa 31.12.2002. godine;
- Institut se nije dosljedno pridržavao propisa iz područja računovodstva i financija, te propisa koji definiraju popis izvora i sredstava;
- Institut nije u svim slučajevima postupao sukladno propisima koji reguliraju javne nabavke i usluge;
- Institut je u svom 'Izvješću o izvršenim aktivnostima po nalazima i preporukama iz Izvješća Ureda za reviziju institucija BiH', upućenom Komisiji za financije i proračun Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH (u daljem tekstu: Komisija) dana 19.02.2004. godine, naveo da je, uglavnom, ispoštivao preporuke iz Izvještaja revizije za 2002. godinu.

4. KORESPONDENCIJA

Po završetku revizije, Institutu je dostavljen nacrt Izvješća o reviziji 21.05.2004. godine. Institut nije uputio pisani odgovor Uredu za reviziju.

5. SAŽETAK

Revidiranjem poslovanja za 2003. godinu, utvrdili smo određeni broj nepravilnost i nedostataka u dijelu koji se odnosi na:

- slabosti sustava internih kontrola koje se ogledaju u, još uvijek, neriješenom pitanju menadžmenta i radu po privremenim internim aktima (točka 2.1.1. Izvješća);
- nedostatak pisanih pravila i procedura za reguliranje značajnijih kategorija troškova, u cilju postizanja veće učinkovitosti i ekonomičnosti u trošenju javnog novca (točka 2.1.2. Izvješća);
- slabosti informacijskog sustava (vidjeti točku 2.1.4. Izvješća);
- Institut, u pojedinim slučajevima, nije poštovao Odluku Vijeća ministara BiH o načinu obračuna plaća i naknada uposlenih u Vijeću Ministara BiH, ministarstvima BiH i drugim institucijama i tijelima Vijeća ministara BiH;
- Institut, u pojedinim slučajevima, nije postupio sukladno zakonskim propisima koji definiraju nabavke roba i usluga i ustupanje radova;
- planiranje i izvršenje proračuna nije urađeno kvalitetno, uzimajući u obzir sve relevantne parametre (npr. stvarni broj uposlenih, ciljeve i zadatke Instituta);
- Institut nije sukladno računovodstvenim pravilima evidentirao devizni račun kod poslovne banke (točka 2.3.3. Izvješća).

v.d. generalnog revizora

Samir Mušović

zamjenik generalnog revizora

Dragan Kulina